

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. A végzett hittanhallgatók tanárképzése. Dombi Lajos. — Tárca. Pál theológiája. Erdős József. — Iskolaügy. Részlet Dr. Örg János „A francia középoktatás és tanárképzésről“ cz. munkájából. — Közügyeink. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése. — Levél a szerkesztőhöz. Nagy Dániel, Mátéffy Lajos. — Különfélék. — Szerk. posta.

A végzett hittanhallgatók tanárképzése.

Hogy a hittanhallgatók tanítói oklevél megszerzésére kötelezve vannak, ez oly bevégzett tény, melynek megváltoztatását a közel jövőben alig lehet remélni is, habár, mint emlékezhetünk, számosan felemelték volt szavukat e tárgyban, e rendszer behozatala ellen szólva, még pedig olyanok, kikre nem vonatkozik ez új rendszer, s így nem érdekelt felek, de kiknek anyaszentegyházunk érdeke bizonyára szívükön fekszik s legkevésbé sem érzéketlenek ama kérdés hordereje iránt, hogy: minő képzettségi fokon álljanak azok, kik jövőben „az Ur szőlőjének munkásai“ lesznek?

Ugyde nem erről szándékozom ezúttal szólni, hanem tekintettel azon miniszteri szabályrendeletre, mely csak a közelmúltban lőn nyilvánossá előttünk, melynek értelmében a hittani tanfolyamot teljesen elvégzett egyének azon kedvezményben részesíttetnek, hogy a tanárképzésben két év alatt bevégezhetik a tanfolyamot s tanári oklevelet szerezhetnek maguknak: önkénytelenül fölmerül előttem a kérdés, hogy nem jobb lenne-e az egyházkerületnek a tanítói oklevél megszerzésére kijelölt idejét oda módosítani, hogy: *a végzett hittanhallgatók a harmadik év bevégeztését követő szeptember havában (vagy augusztus végén) tehetnek s tartoznak tenni tanítóképességi vizsgát, ennek letétele nélkül kápláni vizsgáttételre nem bocsáttatván, de azok, kik tanári képzésbe szándékoznak menni, hogy ott két év elvégzésével tanári oklevelet szerezzenek ma-*

goknak, a tanítói oklevél megszerzésének kötelezettsége alól feloldatnak, s ha kápláni vizsgáttételre jelentkezésük alkalmával (tanárképzésben) egyetemi lecke-könyvük bemutatása által igazolják, hogy már tényleg hallgatók a tanárképzésben: az ilyenek kápláni (első lelkész-képzési) vizsgáttételre bocsáttassanak, hogy esetleg (legalább bejegyzett) segédlelkészek lehessenek — már tanárképzés korukban — s így, mint esetleg besorozott katonák, a zaklattatásoknak kitéve ne legyenek, s lelkészi szolgálati idejük rövideget ne szenvedjen az által, hogy ők felsőbb képesítést szereznek maguknak, mint tanítói képesítési vizsgát tett társaik.

Azon meggyőződésben vagyok, hogy egy ily értelemben hozandó egyházkerületi végzés nem csak felesleges nem volna, sőt elkerülhetlenül szükséges, mert azon feltevést feleslegesnek tartom, hogy oly embertől, ki tanári oklevéllel bír, követeltessék (az alantabb fokú) tanítói oklevél megszerzése! . . .

Hogy pedig valaki a tanárképzésbe menetelt kibúvó ajtóul ne használhassa a tanítói oklevél-szerzés kötelezettsége alóli menekülésre: határozatilag kimondható lenne, *hogy a fentebbi kivételes alapon első lelkész-képességi vizsgát tett, végzett hittanhallgatók második lelkész-képességi vizsgáttételre csak úgy és akkor bocsáttatnak, ha megszerzett tanári oklevelüket bemutatják előzőleg.*

Ha már ezután nem elég a lelkész-szé lehetésre a lelkészi oklevél, legalább nyujtassék mód arra a lelkészjelölteknek, hogy ha inkább akarják s tehetségök engedi, tanítói oklevél helyett: tanári oklevelet szerezzenek maguknak . . .

Ajánlom e nézetemet becses figyelmökbe mindazoknak, kiket illet s érdekel ez!

Nagyvárad, 1888. szept. 13.

Dombi Lajos.

T á r c z a.

Pál theológiája.

(Részletek Erdős J. theol. tanár „Pál apostol élete és theológiája“ cz. székfoglaló értekezéséből)

A mi Pál apostol tettűs életét a keresztyén egyházra nézve örök becsűvé, őt magát az apostolok között legnagyobbá teszi, nem más, mint írtaiban ránk maradt szellemi hagyatéka. Az isagogikában leendő alkalmunk és terünk részletesen tárgyalni annak keletkezési idejéről, igazeredetűségéről és integritásáról, valamint a benne rejlő tartalom gazdagságáról. Azonban e helyen, a bírálat és czáfolat kizárásával, legyen szabad megkísérlelem felmutatni az ő evangyéliomát, t. i. az általa hirdetett és leveleiben foglalt üdvönt, melynek előterjesztési formájából és tartalmából fogalmat nyerünk róla mint íróról és theologusról egyaránt.

A) Pált, mint íróit mindenekfelett sok oldalú ismeret, valódi írói tehetség és rendkívüli termékenység jellemzi. Mint rabbi-nevelés, alapos jártassággal bírt az ékesenszólás és vitatkozás tudományában (Ammon, apusc. 63 sqq.) s éber figyelmét nem kerülte ki a bölcséleti vizsgálódás sem, noha nem mondhatni, hogy rendszeres vagy tudományos bölcsészeti ismeretei voltak volna (Zobel, de Paulo philosopho Altorf. 1701. 4. Feller, de P. philosopho plane divino Viteb. 1740.) míg másfelől nem vonható kétségbe a latin nyelvben való jártassága (Ehrhardt, de latinitate Pauli. Silus. 1755. II. 4.) és korának általános jogviszonyai felől való tájékozottsága sem. (Kirchmeier, de iurispudent. Pauli Viteb. 1736.) De mindezen külső előnyök nem pótolhatták volna nála a vele született írói tehetséget. Jóllehet, egész napon át a megélhetés fáradaimai foglalták el s így gyakorlatlan volt a betűk írásában, mind a mellett, — ha leveleit nagyobbbrészt (Gal. 6, 11.) diktálnia kellett is (R. 16, 22. Kol. 4, 18. II. Th. 3, 17. I. Kor. 16, 21.): állandóan érintkezett a gyülekezetekkel és felhasznált minden alkalmat, hogy gondolatait, eszméit, hitbeli meggyőződését kifejtse, vígasztalására, erősítésére, lelki üdvére a híveknek.

A mi már ránk maradt íratainak, t. i. a két thessal. galat. két korinth. róm. kol. filem. ezez. filip. és pásztori leveleinek külalakját illeti, annak közös vonása az ellentétes előterjesztés. Az üdvigazságok világos feltűntetése végett, a törvény és evangyéliom, a cselekedetek és hit, test és lélek, kárhozat és megigazulás, mint hatalmas ellentétek fogalmait állítja egymással szembe, oly élénk előadással és meggyőző érveléssel, hogy tanának alapgondolata mintegy szeméink láttára domborodik ki rendszeres, tökéletes egészszé. A keresztyéniséget mint új kegyelmi intézményt, és annak az ószövetségi üdv- és törvénykijelentéshez való viszonyát a legmélyrehatóbban fogja fel s tanrendszerének kifejtésében világos bizonyosságot tesz Mózes és a próféták íratainak ismeretéről, melynek birtokában megdönthetetlenül oldja meg az általa feltett problémákat. Most szabadon idézi, majd alkalmazza, most magyarázza, majd kapcsolatba hozza, vagy szóserinti, vagy képiles értelemben veszi az ószövetségi ígét, mindig a maga helyén és oly sikeres vonatkozással, hogy az olvasó meg van győzve. Néha logikája kissé mesterséges és nehezen lehet gondolatmenetét kísérni, de más helyütt annál inkább leköti figyelmünket lélektani elemzése, majd elragadja lelkünket a hajdankor és

jelen állapot rajzolása, vagy áhítattal tölt el az evangyéliomlan foglalt üdv mélységes gazdagságának felmutatása. Érvelési, indokolási képességének sokoldalúságát kiválóan észlelhetjük leveleinek intelmi — paränetikus — részeiben. Paränese nem egyszer a tanbeli előterjesztés folyamát is megszakítja, míg aztán termékenyítő áradat módjára ismét a kellő mederbe tér vissza. A mély komolyság mellett, mely egész evangyéliomán élömlik, mindenütt életű melegség sugárik felénk. Erre vall a többszöri megszólítás, a kérdések gyakori ismétlődése, főleg az a lelki megnyugvás, melyet bármely levelének elolvasása után érezünk. Tud sujtani, ostorozni, leverni, megrázókódtatni, szent haragra gyúl és mély fájdalmat érez, de viszont tud vígasztalni, gyógyítani, felemelni, benső szeretetre gerjeszteni és mindezek után Isten iránti hálára buzdítani, s mindezt a megfelelő kifejezés hangján, nem vetve meg — a hol szükségét látja — a satira és ironia fegyvereit sem. (Weiss, Guericke, Einleit.) Leveleinek külalakja egyébiránt a körülményekhez és czelehoz képest igen váltakozó. Rendszerint kegyelem és békesség kívánásával jó az olvasókhöz, hálát adva Istennek áldásaiért, melyeket vele és az olvasókkal közölt, de a megszokott formától a szükséghez képest el is tér p. o. a galatákhoz írt levélben, hol mindjárt megrovással kezd. (V. ö. I. Tim. és Tit.) Fejtegetései menetét illetőleg pedig legfeljebb annyit mondhatunk, hogy miután a főbb tételek indokolt előterjesztését befejezte, rendszeren több nemű általános intelmeket sorol elő, melyek részben a fő tartalommal nincsenek közvetlen összefüggésben, de a hit és erkölesi életre nézve mindig fontos jelentőségűek. Az üdvözeteket, ajánlatokat és megbízásokat természetesen legtöbbször a levél záradékával összefüggésben közli, azonban a befejezési forma s a végső áldáskívánat is a viszonyok szerint különböző. (I. Th. Kol. I. Tim. stb.).

Fentebb említettük, hogy Pál a görög irodalomban nem volt jártas és az írói gyakorlottságot nem tanintézetekben sajátította el. Mint görögök közt élö, beszélt a görög nyelvet s nemcsak missiói útjában érintkezett folytonosan görögökkel, hanem később is összeköttetésben maradt velök. E mellett olvasta Mózes és a prófétákat a LXX. fordításában (Kautsch, de V. T. locis a P. ap. allegatis Lips. 1869. Böhl, die alttest. Citate im N. T. Wien 1878.) s általában figyelemre méltó kifejezésbeli gyakorlottságra tett szert. Leveleit természetesen a köznép nyelvén írta, melyen a vallási fogalmak kifejezése tekintetében kiérezhető volt a LXX. hatása. Innen van az, hogy irálya bár helyenként szónoklati színvonalon áll, (Hug, Einl. II.) jóllehet a görögökkel szemben mint ἐπιλογιστὴς τῆς λέξεως (2. Kor. 11, 6) kíván vala tekintetni: mindamellert hiányzik nála a klassikusok kifejezési szabatossága, a mondatfűzés formai tökélye s általában a gazdag gondolat tartalom és az alaki szempont állandóan küzd egymással, minek következtében a kifejezések gyakorta egyenetlenek, az előadás menete szaggatott, néhol a megérthetés hátrányára összevont. Ezeket a hiányokat azonban eltakarja és feledteti a gondolatbeli mélység és teljeség, az előadási nyelv vonzó, meggyőző ereje, az ellentétek éles körvonalozása, az élénk, mintegy szemléltető előterjesztés és több rokon természetű sajátos vonás, mely mind az apostol írói egyéniségét tükrözi vissza. (Ad. Rechenberg, de stilo s. Pauli apostolico Lips. 1697. C. L. Bauer, Rhetorica Paulina Hal. 1782. item Logica P. Hal. 1774. D. Schulz, de interpretationis epp. P. difficultate Lips. 1807. 8.)

B) De nem is ezek a halvány alaki vonások teszik Pált

a krisztusi tan egyik legnagyobb előterjesztőjévé, tolmácsává; hanem az az evangéliom, — a hogy most már összes leveleinek tartalmát nevezni fogjuk (R. 2, 16. Gal. 1, 11. 12.), — melyet e formai korlátok közt megörökített minden hívőnek üdvösségére. E tartalom jellemvonását nevezhetjük általában soteriologikusnak, a mennyiben annak lényegét a Krisztusban való üdvösség előadása képezi, miközben a bűnről és kegyelemről szóló tan egyre előtérbe nyomul; de talán még inkább nevezhetnők azt anthropologikusnak. Míg ugyanis Péter tanítványa a prófétai íratokból, Jánosé a Megváltó személyéből indul ki, addig Pál az embert veszi ki indulási pontul, tanítván, hogy a törvény cselekedeteiből egy halandó sem igazul meg; a lelki szükségek kielégítése, Isten igazsága, egyedül az evangéliomban található fel, mely Istennek hatalma minden hívő üdvösségére (R. 1, 16.). Ez igazságról tettek bizonyosságot a törvény és a próféták is (R. 3, 21.), tehát ez nem valami új dolog, még kevésbé kizárólagos jellegű, mert mindenek által elérhető s megnyerhető (Cs. 13, 38. 39. R. 3, 21—29.). E tan szerint a keresztyénség nem valamely külön kiválasztott népnek, hanem az egyetemes emberiségnek vallása; az üdvösség meg oly lelki jó, melyben mindenek részesülnek, Krisztusban való hit által.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Iskolaügy.

Részletek

Dr. Öreg János „A francia közepoktatás és tanárképzésről“ cz. munkájából.

III.

A tanulmányi felügyelő.

A bentartósság intézményének legfőbb mozgató eleme a tanulmányi felügyelő. A nevelés körül ez ugyanazt a szerepet tölti be, a mit a tanár az oktatás terén végez. Éjjel-nappal, étkezés, játék, tanulás és sétálás alkalmával ő visel gondot a növendékekre. Látnivaló tehát, hogy az ő befolyása, döntő irányú lesz a nevelésben, mivel nemcsak hogy közvetlenül érintkezik növendékeivel, és így őket, mint minden mozdulatainak közvetlen szemlélője, legalaposabban ismerheti, hanem mint példaadó, szelleme, jelleme, eszméi, szokásai s foglalkozása által is befoly jellemök alakulására. Ily fontos szerepre tehát a legkipróbáltabb, a legmegbízhatóbb egyéniségeket kellene állítani. S épen ez a francia oktatás Achilles sarka, hogy e nevezetes állásra olyan embereket kénytelen állítani, a kik arra vajmi ritkán alkalmasak.

Kiből áll ugyanis a tanulmányi felügyelők nagyszámú testülete? Kezdő, a lyceumot imetten bevégzett fiatal emberekből, a kik már koruknál fogva sem szerezhették meg az állásukhoz megkívántató nevelői tapintatot s ügyességet; a kik ezt az állást csak átmenetnek tekintik, a mely alatt jövő vizsgáikra készülnek s várva várják azt a pillanatot, a midőn tőle megszabadulhatnak; vagy oly állásukban megvénült emberekből, a kik csak azért maradnak meg testökből-lelkökből megunt állásukban, mert semmi jobbra szert tenni nem képesek. Természetes, hogy ily körülmények közt tekintélyök sem

lehet valami nagy a növendékek előtt, a kik a folytonos érintkezés következtében gyengéiket, hibáikat csakhamar kiismerik s abból a maguk részére előnyt húzni iparkodnak, viszont a tanulmányi felügyelőnek legfőbb törekvése oda irányul, hogy a mennyire helyzete megengedi, e forrongó elem között magának nyugalmat, békét biztosítson. Ilyeténkép a nemes fiatalság tanulmányi felügyelőivel folytonos harczban áll, holott csakis az egyiknek őszinte ragaszkodása, engedelmessége, a másinak pedig a fiatalságért buzgó lelkesültsége s önfeláldozó odaadása szülné a kellő eredményt. Ide járult egész a legújabb időkig még az a tanulmányi felügyelők tekintélyét aláadó körülmény is, hogy ezek nagyon is alárendelt segédszemélyzetnek tekintettek, a hivatalos tanári személyzettel egy testületet nem képezték, hanem ezeket a provisor saját tetszése szerint fogadhatta fel s bocsáthatta el, senkinek tettéért számolni nem tartozván.

E helyzet tarthatatlanságát utóvégre is belátta a tanügyi kormány, s a mult évi január 8-án kelt rendeletével a tanulmányi felügyelőkre vonatkozólag oly szabályzatot állapított meg, a mely azoknak tekintélyét biztosítsa. Mindenekelőtt bekebelezettek a tanító testületbe s többé nem ideiglenes, hanem a próbaév letelte után maga a miniszterium által kinevezett hivatalnokok, a kiknek pályájokon nemcsak az adminisztráció különböző fokaira, hanem egyenesen a tanárságra való előléptetésök is biztosítva van. Vagy saját lyceumukban, vagy a hol facultas van, abban nyitott számukra tanfolyamot, a hol a licentiatusi (alap-) vagy aggrégé (tanári) vizsgára előkészítetnek. S hogy e tanfolyamokat felhasználhassák, az iskolai tanórák ideje alatt hat órai szabadidőt engedélyezett számukra naponként, két hetenként pedig fél-fél napi kimenőt. Fizetésök Párisban 1800 frankig, vidéken 1500 frankig felemelkedhetik; ha pedig a tanár helyett vagy saját kötelelességükön túl teljesítenek szolgálatot, ezért megfelelő külön díjazásban részesülnek. E rendszabályoktól a tanügyi férfiak a tanulmányi felügyelők tekintélyének megszilárdulását s emelkedését várják, de ha ez bekövetkeznék is, azért a bentartóssággal együtt járó bajok teljesen ki nem irtathatnak, mert azt a másik bajt, a mit a rend fentartás szükségessége alatt jelezünk, még ez meg nem szünteti.

A bentartósság hibás fegyelmezési rendszere.

Az a törekvés, hogy a bentartásban a rend fentartható legyen, visszásságokat idézett elő a fegyelem gyakorlásában, visszásságokat magában a tanítás módjában. Azt mondja egy hírneves francia író, a kinek részint élőszóval tett közléséből, részint a francia tanügyi viszonyokról szóló munkájából nem kis okulást meríthettem, hogy: „collegiumaink fegyelmi eljárása minden lépten-nyomon ellene mond az észszerű nevelés legelemibb szabályainak. Mit mondjuk az oly rendszerről, a mely a rossz magaviseletet a kimenőtől való megfosztással bünteti? Azon növendék, a kinek szüksége volna arra, hogy szülei dorgálásban, intésben részesüljön, hibájáért a bentartás súlyosabbá tételével lakol. Ha arról van szó, hogy a rest nagyobb szorgalomra ösztönöztessék, újabb feladatokat szabnak rá, a melyek által már is tulságos munkaórái megszaporítottak, de a minék csakis az lesz az eredménye, hogy kiöledik belőle még az a kis buzgóság is, a mi netalán addig megvolt benne.“

Ugyancsak a rend fentartásának szükségességéből következik, hogy a hibákat a felügyelők nem magukban véve mér-

legelik, hanem azon hatásuk szerint, a melyet a rendfentartás elé gördítenek. Olyan hibát, a mi a növendék erkölcsére nézve magában véve káros ugyan, de a rendfentartást nem zavarja, meglehet, kicsinybe vesznek; míg az olyanokat, a melyek megtorlatlanul hagyatva a rendet veszélyeztethetnék, érdemükön felül büntetnek. Minthogy ezt a növendék is belátja, semmi megszegyenítőt sem talál a büntetésben, sőt ha tömeges kihágás tömeges büntetést von maga után, abban még inkább dicsőségüket lelnek. Akárhányszor megtörténik, hogy az egész osztály inkább együttesen kiállja a büntetést, minthogy megengedje, hogy a bűnös önként feljelentse magát. A ki pedig feljelentésre, árulásra vetemednék, annak ugyan megkeserítik társai az életét.

A folytonos felügyeletnek, a tanuló életének szakadatlanul tartó ellenőrzésének az a káros következménye, hogy utóvégre felügyelőit ellenségeinek tekinti, s éjjel-nappal azon töri az esztét, hogy ellenőreit miként játszassa ki, fensőbbjeivel miként dacolhasson. Sokszor azután valóságos kenyértörésre kerül a dolog. Megtörténik, hogy a tanulók fellázadnak, összetörnek, a mi kezök ügyébe akad, bántalmazták a provizort, a ezenzort. Az ily lázadás néha a polgári hatóság beavatkozását is szükségessé teszi. Ekkor a növendékeket szabadságolják, a zavargás vezetőit kizárják az intézetből, a többieket megint behívják s azzal a régi rendszer újból folytatódik.

A rendszabály nem tűr kivételt, kicsinyre, nagyra egyaránt alkalmaztatik. És mivel az ifjú tizenhét éves korában sem élvez nagyobb szabadságot, mint nyolcz éves korában, természetesen, ha önmagán uralkodni, önmagát vezérelni még akkor sem tudja, mikor mint végzett ember az intézetből kikerül. Mint a szilaj csikó úgy rohan a lyceumból kikerült tanuló az életben, sok ostobaságot elkövet addig, mire önmagán uralkodni megtanul. Az elzárt, a külvilággal való minden érintkezéstől megfosztott tanuló, hogy az életre kellőleg elő nem készül, azon nincs mit csudálkozni. Megmondta már a költő: csendes magányban fejlik a talentum, világ zajában állandó karakter.

E visszas nevelési rendszernek még az az állítólagos előnye sincs meg, hogy növendékeit az egyenlőség magasztos elvére szoktathatná. Mert az a dicsért egyenlőség semmi egyéből nem áll, minthogy mindnyájan egyenlők a szolgaságban. Breal szavaival élve, a bentartósság jótéteménye csupán arra szorítkozik, hogy mindenkit egyaránt megfoszt szabadságától s mindenkit ugyanazon falak közé zár be. A tanulók közt uralkodni állított egyenlőség, nem egyéb agyrémnél. A collegiumi élet különféle pártokra szakgatott demokráciánál, egyes hatalmaskodó pártok uralmánál nem egyéb. A ki ily viszonyok között biztosítani akarja a maga nyugalmit, nem tehet egyebet, mint ha a hatalmaskodókhoz szegődik.

Hogy ily körülmények között az összetartás érzetének ki kell fejlődnie, az magától értetődik. A bentartásban szoros barátság fejlődik a növendékek között, mert hiszen együtt szenvedtek, együtt túrték a háború sanyarúságait. Az a haszon mindenesetre megvan belőle, hogy a gyermek megszokja azt, hogy „panaszkodás nélkül tűrje a szenvedést, magába fojtsa a szót, a nélkül, hogy meggyőződésével a dolog egyezzenek.” És minthogy az élet ily szigorú körülmények közt kezdődik számára, legalább jobbat remélhet tőle a jövőben.

Szándékosan hallgattunk itt azokról a veszélyekről, a melyek a rossz erkölcsű növendékekkel való érintkezésből keletkezhetnek. A bentartásba válogatás nélkül veszik fel a nö-

vendékeket, s biz azok között találkozhatik olyan is, a kin már az életnek nem igen lesz mit rontania. Mennyi veszedelmet idézhet elő csak egy ilyen növendék is az oly ártatlanok körében, a kiket addig szülek minden rossz társaságtól óvtak s a ki talán, ha be nem adatik a lyceumba, soha ily rossz társaságba nem kerül, — azonban efféle dolgok fejtegetése nagyon is messze vezetne célunktól, ugyanazért általtérünk ama másik állításunk bizonyítására, hogy a rendfentartás szükségessége magára a tanítás módjára is minő káros behatást gyakorol.

Közügyeink.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület közgyűlése.

(1888. szept. 17—21.)

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület ez évi második közgyűlése igen élénk érdeklődés mellett a főiskola dísztermében Révész Bálint püspök és Vályi János főgondnok urak kettős elnöklete alatt folyó hó 17-én d. e. 9 órakor nyílt meg. Helyszűke miatt nem sorolhatjuk föl a közgyűlés minden tagját, azért csak annyit említünk meg, hogy a gyöngékedése miatt otthon maradt Kiss Áron esperes úron kívül jelen volt minden esperes, a legtöbb egyházmegyei gondnok, az egyházkerületi tanácsbírák egy kivételével, számos egyházmegyei képviselő, a tanintézetek képviselői. Érdekesnek találjuk fölemlíteni, hogy a közgyűlésnek 9 országgyűlési képviselő tagja volt, u. m.: György Endre, Illyés Bálint, Isaák Dezső, Kiss Albert, Madarász Imre, Thaly Kálmán, Tisza István, Uray Imre és Váradai Gábor.

Püspök úr szívből jött szép imádsága után rövid beszéddel megnyitja a gyűlést, melyben arra hivatkozván, hogy testi ereje gyöngye ugyan, de lelki erejét teljesen épnek érzi, kéri a közgyűlés támogatását. Fájdalommal emlékezik meg Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszternek haláláról s indítványozza, hogy emléke jegyzőkönyvileg örökíttessék meg, s hogy az egyházkerület intézzen részvétíratot a gyászoló családnak, és a közoktatásügyi minisztériumhoz. Indítványai természetesen elfogadtattak. Majd az igaz részvét hangján emlékezik meg néhai Katona Endre H.-nánási lelkészről, ki a főiskolai tápintézetnek 2000 frtot hagyományozott és néhai Vass Pál főiskolai kertészről, ki virágházi növényeit és fölszerelését az egyházkerület rendelkezésére bocsátotta át. Majd bejelentette Pilissy László f.-szabolcsi egyházmegyei gondnoknak hivataláról való lemondását, melynek alapján nevezett egyházmegye új választásra hívatott fel.

Több küldöttség megválasztatása után a lelkészképesítő vizsgákról szóló jelentés olvastatott fel. Mint mult számunkban közöltük, a második vizsgára 17, az elsőre 13 tizst. atyafi jelentkezett. Amazok közül kitűnően képesítettettek 6-an, u. m.: Patay Lajos, Kövendi Dénes, Csák Aladár, Fogarasi Bálint, Budai János és Török Zoltán; az első vizsgára jelentkezettek közül négyen, u. m.: Holkó József, Dulházy István, Mindszenti Imre és Szabó István. Két atyafi javító vizsgára útasítottak. A lelkészvizsgáló bizottság teljes megelégedését fejezte ki a vizsgák eredménye fölött, de megrovólag említette föl az első vizsgára jelentkezett ifjakkal iskolai végbizonyítványok be-

szervezése és előmutatása körül tapasztalt hanyagságukat. Püspök úr szép buzdító beszéddel bocsátotta el az ifjú segédlelkészeket.

Örvendetes tudomásul vétetett a közelebb tartott tanítóképesítési vizsgákról szóló jelentés azon része, mely azt tartalmazza, hogy úgy a theologus ifjak, mint a képezdét végzett tanítójelöltek vagy tanítók meglepő haladást mutattak a vizsgára való előkészületben.

A lelkészminősítési szabályok tárgyában felolvasatott az esperesek javaslata, majd Csiky Lajos theologiai tanár azon különvéleménye, mely lapunk mult számának vezércikkét képezte. A két javaslat felolvasása után először Széll Kálmán esperes, mint az esperesi javaslat egyik aláírója kérte rövid indokoló beszédben munkálatuk elfogadását, majd Csiky Lajos kérte a magáénak figyelembe vételét, vagy mindenesetre az esperesi javaslatnak teljes átdolgozását, kimutatván annak több oly fogyatkozásait, melyek ha meghagyatnak, a lelkészjelölő bizottságok örökös kellemetlenségeknél lesznek kitéve. Tisza István kifogásolta a különvéleményt, mint a mely a minősítés alapjául szolgáló értékszámokat mechanice összeadja, míg az esperesi kar javaslata a figyelembe veendő momentumokat egymással összefüggésben veszi számításba. Tárgyalás alapjául az esperesi javaslatot kéri elfogadtatni, úgy azonban, hogy a mennyiben az nem reflektál az általános osztályzat kérdésére, adassék vissza az esperesi karnak, hogy az még ezen gyűlés ideje alatt kipótolván munkálatát, tárgyalás végett nyújtsa be a közgyűléshez. Váradi Gábor több tekintetben hibásnak találja az esperesi javaslatot, így pl. nem reflektál az a tanítói oklevélre. Hiányait a különvéleményből véli pótolandónak, a mi nélkül az esperesi javaslatot nem is fogadja el. Tóth Sámuel főjegyző felvilágosításul adja, hogy az általános osztályzat ügyében már a mult évben határozott az egyházkerületi közgyűlés. A különvéleményt Kiss Albert sem tartja mellőzhetőnek s azt indítványozza, hogy mindkét javaslat adassék ki az esperesi karnak. Ugyanilyen értelemben szólt fel Révész Bálint püspök úr is, míg gr. Degenfeld József és Dr. Hajnal István az ügynek azon oldalához szóltak, hogy a lelkészminősítési javaslat készítésével nem általában az esperes urak, hanem közülök néhányan és néhány világi úr bíztak meg. Thaly Kálmán felszólalása után, mivel a fontos ügygel ezen gyűlés folyama alatt már nem lehetett volna elkészülni, határozatott, hogy úgy az esperesi javaslat, mint a Csiky Lajos különvéleménye adassék ki a korábban már kinevezett bizottságnak, melybe e gyűlés beválasztotta még Csiky Lajost és Tisza Istvánt is.

A lelkészi szolgálatok díjazása ügyében adott esperesi javaslat hosszú vitára szolgáltatott alkalmat s végül véleményezés végett kiadatott az egyházmegyéknek.

Legnagyobb vitára adott alkalmat a konventi képviselők választásának ügye, melynek lefolyását, hogy most minél tovább mehecsünk referádánkban, a „Debreczeni Ellenőr“ után jövő számunkban közöljük. Most csak annyit jegyzünk fel, hogy Peterdi Károly esperes a maga és elvtársai nevében indítványt adott be, mely szerint a konventi tagok választása a presbyteriumokra ruháztassék s ez indítvány tárgyalása tüzessek ki a jövő évi tavaszi közgyűlésre s akkor rendeltessék el a választás. Hosszú vita után a közgyűlés névszerinti szavazással 28 ellen 39 szóval kimondta a választás azonnal leendő foganatosítását. Másnap délelőtt a kisebbség visszavonulván a szavazástól, a konventi képviselőkre beadott 41 szavazatot, s meg-

választattak egyházi részről: Szabó János, Széll Kálmán, Tóth Sámuel, Szeremley József; világi részről: Ritoók Zsigmond, gr. Degenfeld József, György Endre és gr. Rádai Gedeon. Pótagokra beadott 32 szavazatot; megválasztottak egyházi részről: Székely Károly és Szeremley Sámuel, világi részről: Tisza István és Kovács Ferencz.

Az első nap délutánján az Andaházi-Szilágyi intézetbe fölvetettek Tömöri Lajos mint verrokon, továbbá Ercei Géza és Budai Gyula, mindhárman II. gymn. oszt. tanulók, és előjegyeztettek Benkő Ferencz II. gymn. o. és Penyigei Lajos V. gymn. o. tanulók.

A másodnap gyűlés Pilissy László f.-szabolcsi egyházmegyei gondnok vallásos és egyházas érzelmű búcsúzó levelének felolvasásával és Erdős József újonnan választott theol. tanár eskütételével kezdődött, ki rokonszenves megjelenésével s eskütétele utáni rövid beszédének szellemével igen jó hatást tett a közgyűlés tagjaira. Ezután következett a konventi képviselők választása, melynek eredményéről már szólottunk.

Ujdonsági rovatunkban közöljük a közalaptól eszköz-
lendő segélyezés tárgyában hozott végzést, továbbá a rendkívüli államsegélyben és a tiszántúli segélyegylet segélyezésében részesülendő egyházak, missiói állomások, lelkészek és tanítók neveit.

Felolvasatott a közalaptól adandó kölcsönzés szabályai ügyében megbízott küldöttség javaslata, a konvent által megküldött szabályokkal együtt. A közgyűlés a bizottság által javasolt módosításokkal elfogadta a kölcsönzési szabályokat, bár kevés reményt fűzött azok gyakorlati hasznosságához.

A közalapi kezelési szabályok egyszerűsítése tárgyában beadott esperesi javaslat szerint e szabályok lényeges megváltoztatása a zsinat körébe tartozik, s így annak nagyobb mérvű könnyítését és egyszerűsítését egyházi hatóságaink nem eszközölhetik. A közgyűlés sajnálattal vette tudomásul e jelentést.

A közalaptól segélyezés ügyében bejött egyházmegyei vélemények hosszú és nagy vitára szolgáltatott alkalmat, melynek végeredménye az lett, hogy a közgyűlés a Szász Domokos és Fejes István-féle indítványokhoz ezúttal érdemileg nem szól. A már beadott és még beadandó statisztikai munkálatok feldolgozása egy küldöttségre bízott, melynek tagjai Dávidházy János esperes elnöktele alatt Szeremley József, Kiss Albert, Lukács Ödön, Tóth Sámuel, gr. Degenfeld József s György Endre. E küldöttség felülvizsgálatai munkálata eredményét a jövő egyházkerületi közgyűléshez fogja betérjeszteni.

A gyűlés harmadik napján mindenekelőtt az egyházkerületi költségelőirányzat tárgyalatott. Ez előirányzatból kitoröltetett a Protestáns Irodalmi Társulat részére fölvetett 100 ft azon alapon, mert a Társulat véglegesen még nem alakult meg.

(Vége köv.)

Levél a szerkesztőhöz.

T. Szerkesztő Ur!

Vezetése alatt álló becses lapja, a „Debreczeni Protestáns Lap“ folyó évi 31-ik száma alatt, a „Különfélék“ között a batonyai egyesült protestáns egyházra vonatkozó magánlevél tartalmát méltóztatott felvenni és köztudomásra juttatni: mennyiben mi, — a legnagyobb hálátlansággal lennénk és önérdékünk ellen is véténénk, ha hogy a közlöttekre nem vála-

szolnánk, — t. Szerkesztő urat, válaszuknak felvételére, közlésére tisztelettel és szívesen felkérjük.

Kinek szívéből származtak a közzé tett magánlevélsorai, azt mi teljes bizonyossággal nem tudjuk; de legyen bárki a közlő, ő már az által, hogy a batonyai egyesült protestáns egyház ügye, — e minket legközelebről érdeklő ügy, — iránt érdeklődik, — még inkább az által, hogy a sok aggodalomra okot szolgáltató, sőt veszélylyel fenyegető ügynek befejezését, szerencsésnek mondja és a bevégzett tényhez — Istennek hálát adva — örömét fejezi ki, egyszersmind üdvözlését küldi az egyház előljáróságának, az egyházhíveknek, valamint az új lelkésznek, tiszteletes Böszörményi Béla urnak, határozottan és kétségbevonhatlanul beigazolt próbáját adta annak, miként fájlalta, mélyen fájlalta a megtörtéteket, és ugyanazért, midőn azok, annyi keserőségek, megpróbáltatások után, szerencsésen bevégeztek, szíve örömét elfojtani nem bírván, nem is akarván, azt velünk s a nagy világgal tudatni, módot, alkalmat keresett.

Legyen tehát bárki a magán levélírója, ama magas érdekességért, melyet a batonyai egyesült protestáns kis egyház egyetemes javáért, annak minden tagjaiért, új lelkészének áldásos működéséért, Istenhez foházkodva, szívéből nyilvánítani méltóztatott, vegye úgy az egyház tanácsának, mint az egyház minden egyes tagjainak, új lelkészének, mindnyájunknak szívből származó legmélyebb elismerésünket, forró köszönetünket, őszinte hálánkat; és vegye, nyerve Istentől ama közérdekben tett fáradozásainak méltó jutalmát.

A fentforgott nehéz ügy — Istennek legyen hála — és legyen őszinte köszönet mindazoknak, kik is a nehéz küzdelmek között állott egyház érdekét szívéből hordozva, szavazataikkal tiszteletes Böszörményi Béla úr megválasztására munkálkodtak, befejeztetett és pedig, a batonyai egyesült prot. egyházra nézve, lehető legkedvezőbb sikerrel; — mert a nagytiszteletű esperességi közgyűlésen egyházunk lelkészi állomására megválasztott Böszörményi Béla lelkész úr, közöttünk való megjelenésével, hivatala vezetése, teljesítése, úgy társadalmi magaviselete által, az iránta való teljes bizodalmat, ragaszkodást megállapította, és annál fogva hiszszük, erősen hiszszük, hogy az ő munkálkodása, áldásos leendő az egyházra; békesség leendő közte és az egyházhívek között mindenha.

Midőn az idézett magánlevélre válaszukat fentiekben megadtuk, engedje meg t. Szerkesztő Ur, miként a nekünk annyira nagybecsű levélre vonatkozva, kényszerűségből, lehető rövidséggel, kellő felvilágosítást teheszünk.

A felhívott levél azt: hogy a batonyai egyesült prot. egyháznál a lelkészi állomás megüresedett; továbbá

azt: hogy a batonyai egyesült prot. egyház tagjai, a kijelölés ellen csaknem fellázadtak;

azt: hogy az egyházhívek a kijelöltek közül lelkészt választani semmi szín alatt nem akartak; végre

azt: miként a lelkészi állomásra, az egyházmegye közgyűlése tette meg választását, mind elmondja, azonban mindazokat a fentforgott valódi okok előadása nélkül sorolja fel: ugyanazért mindazok előtt, kik is a fentforgott ügyet kellőleg nem ismerik, ama levél kelte előtt, a batonyai egyház előljárói és minden tagjai ellen, úgy szavakkal, mint irományokban felállított minden vádakat, jelesen

a) „a batonyai egyesült prot. egyház előljárói, tagjai, az egyházmegyei levéltári irományok szerint is, mult időkben is, háborgók, zavargók voltak, most is azok;“

b) „lelkészükkel, feljebbvalóikkal engedetlenkedők, veszedők, mind fent hagyja, sőt azok előtt, levele ama kifejezései által, „Istennek legyen hála, hogy a batonyai egyesült prot. egyház és annak minden tagja, a jobb részt választva, elismerte a törvény egyaránt kötelező voltát,“ valódiaknak lenni állítja fel.

Mi a régi eseményekről — térszűke miatt — itt nem akarunk szólni, de hogy a meg nem érdemlett vádakat magunkról teljesen elháríthassuk, kell a legközelebbi eseményekről, lehető röviden felvilágosítást adnunk; — az pedig az,

miként a candidationalis bizottság eljárását akkor, a midőn a batonyai egyesült prot. egyház üresedésbe jött lelkészi állomásának betöltési előmunkálatával foglalkozott, s meg állapította azt, hogy a 20 pályázó közül 5 hagyattassék fent, és pedig azon 5 pályázó, a kire is a ut. 3 tanácsbíró és ut. esperes úr szavaztak, a választói jog megsértésével tette.

Ugyanis: a nagytiszteletű esperes úr és a 3 tanácsbíró urak igenlegesen 5 pályázóra egyhangúlag szavaztak, az egyház 3 küldöttei pedig ő velők csakis két pályázóra szavaztak igenlegesen, s az általuk javaslatba hozott más 3 pályázókra tett szavazatuk el nem fogadtatott, jegyzőkönyvbe fel nem vétetett. Nem vétetvén fel tehát ama 3 pályázók, kiket az egyházhívek választhatásra fenthagyni leginkább akartak, ama szabad választhatási jogokat, melyet az a debreczeni zsinat által meghozott törvény 192-ik §-a különben is oly igen megszorított, teljesen megsemmisítettnek találták, és a róluk-nélkülök, sőt határozottan ellenük létesített választási tény, két ízben megpróbálás után is eredménytelenül hagyták, lelkészt nem választottak.

Az egyház hívek tehát nem voltak háborgók, nem tettek törvényteleniséget, de igenis — mint valódi protestánsok — féltékenyen felszólaltak ama joguk épségben fentartására, mely is még, az annyi vérontás, küzdelem által elődeiktől megszerzett szép jogokból még parányi részben fenthagytott. Felszólaltak mint szerencsétlenek, a kik is a zsinati törvény keletkezése után, talán legelső helyen jutottak szomorú helyzetébe és tudomására annak, hogy ők — mint állítólag szabad választási joggal bírók — a lelkészi állomásra pályázók közül azokat, kiket megválaszthatásra fenthagyni leginkább óhajtanak, fenthagyni nem képesek; — felszólaltak a maguk érdekükben, de egyszersmind felszólaltak az összes protestáns minden hívek és minden pályázó lelkészek érdekében is, újjal mutatva a zsinati törvény 190. 192-ik §-ban foglaltaknak jövőben tarthatatlanságukra, a midőn azok

nem csak korlátozzák a szabad választási jogot, de nem is adnak semmi határozott biztosítékot sem a pályázó lelkészeknek

sem az egyházhíveknek arra nézve, hogy a legjobb igazolványok, a leghatározottabb óhajtasok mellett is, még ha a pályázó és egyházhívek között sok évi együttélés, együttes szolgálat ajánlata áll is fent, az óhajtozó és óhajtott pályázó választásra fenthagyattatik.

A batonyai szomorú eset legyen a már elért eredményen kívül hasznos példa és kitanítás arra, miként az idézett 190—192-ik §-ok, úgy a 198-ik §. is, — melyek mind a választási jog, az egyházhívek, — az egyház érdeke ellen léteznek, s magokban hordják a batonyai esethez hasonló esetek, avagy még szomorúbb események csiráit, a zsinati törvény 90-ik §-a szerint jövőben megtartandó összeülés alkalmával véglegesen töröltessenek el; és a megválasztandó bizottság bírálja el ugyan a pályázók kérvényeit, de minden pályázó,

kinek kérvénye kellőleg igazolva van, a szabad választói jognak megfelelőleg választásra hagyattassék fent; egyszersmind — úgy a választásra jogosított egyházhíveknek, mint a pályázóknak — épen úgy, mint az ágostai hitfelekezetiéknél mai nap is fent áll, jog adattassék arra, hogy egy — előre megszabott időben — egymással helyszínen találkozhassanak és az úgynevezett próbaszónoklás megtartathassék.

Batonyán, 1888. szept. 12.

Nagy Dániel,
egyházi főgondnok.

Mátéffy Lajos,
ügyvéd, mint a batonyai egyesült
prot. egyház jegyzője.

Különfélék.

Vallás- és közoktatásügyi miniszterre biztos hir szerint Szepesmegye főispánja és a főrendi ház alelnöke, gr. Csáky Albin főasztalnok nevezeték ki.

Egyházkerületi közgyűlés. Közalapi segélyre 117 egyház 17,218 frt, — 118 lelkész 10,630 frt segélyvel ajánlotta. — Rendkívüli államszegélyben a következő lelkészek és tanítók részesültek. *I. Alsó-szabolcs-hajdúvidéki egyházmegyéből:* Nagyfalva 30 frt. *II. Békésbányai egyházmegyéből:* Sós Zsigmond ref. kovácsházai tanító 25 frt. *III. Beregi egyházmegyéből:* Kaszony 30 frt, Miklós József gecei lelkész 30 frt, Péter Sándor zápszonyi lelk. 30 frt, Csürke József hetenyi tanító 25 frt, Filep Mihály v.-atyai tan. 25 frt, Jaszai László v.-naményi tanító 25 frt. *IV. Bihari egyházmegyéből:* Bokros Benedek h.-k.-száldobágyi lelkész 30 frt. *V. Debreczeni egyházmegyéből:* Bujdosó Lajos helynelküli lelkész 30 frt, Tóth Lajos volt kabai tanító 25 frt. *VI. Érmelléki egyházmegyéből:* Alsó-Ábrány 30 frt, Seres János b.-félegyházi tanító 25 frt, Sárközy Gábor alsó-ábrányi tan. 25 frt, Szabó Sámuel poklosteleki tan. 25 frt, Szatmári János monuspetrii tanító 25 frt. *VII. Felső-szabolcsi egyházmegyéből:* Nemes Menyhért székelyi lelkész 30 frt, Bíró Sándor kéresi tanító 25 frt, Halka György lorántházai tanító 25 frt, Kozsár Ferencz ibronyi tan. 25 frt, Szombathy Imre jákói tan. 25 frt. *VIII. Heves-nagykunsági egyházmegyéből:* Kovács Kálmán t.-szalóki tanító 25 frt. *IX. Máramaros-ugocsei egyházmegyéből:* Bodnár Béla f.-pataki lelkész 30 frt, Bodor Dániel nevetlenfalui tan. 25 frt. *X. Nagybányai egyházmegyéből:* Nagy Elek s.-újlaki h. lelkész 30 frt, Gál Péter sárközi lelk. 30 frt. *XI. Nagykárolyi egyházmegyéből:* Olesva 30 frt, Olesva-Apáti 30 frt, Daresi Bertalan paraszniai lelkész 30 frt, Kósa Dániel Olesva-apáti lelk. 30 frt, Lövei Pál olesvai lelk. 30 frt, Pócsik Endre olesvai tanító 25 frt, Takács Ferencz irinyi tan. 25 frt, Török Lajos szamoszegi tanító 25 frt. *XII. Nagyszalontai egyházmegyéből:* Varga András széplaki tanító 25 frt. *XIII. Szatmári egyházmegyéből:* Kormány Károly borzovai lelkész 30 frt, Pótor Dániel sz.-újlaki lelk. 30 frt, F. Varga Lajos majtisi lelk. 30 frt, Gacsályi Lajos munkaképt. tanító 25 frt, Hajdú Sándor nagyari tanító 25 frt, Kalydi Lajos kocsordi tan. 25 frt, Lukács Árpád n.-szekeresi tan. 25 frt, Melegh Károly kömörői tan. 25 frt, Molnár József simai tan. 25 frt, Peres János k.-tótfalui tan. 25 frt, Szabó Zsigmond mándi tan. 25 frt, Váczi József rápolti tan. 25 frt, Vadnai Pál vetési tan. 25 frt, Vágó József majtisi tan. 25 frt. — A tiszántúli ev. ref. segélyegylet az idén 41 egyházat részesített 50 frtjával, 1-et 250 frttal, 1-et 100 frttal; összesen tehát 2400 frt segélyt osztott ki követke-

zőleg: *I. A nagybányai egyházmegyéből:* Adorján, Szamos-Kőröd, Erdőd, Misztótfalu 200 frt. *II. A békésbányai egyházmegyéből:* Földeák, N.-Beckerek, Gyopárhalom, M.-Sámson, Szkulya 250 frt. *III. A beregi egyházmegyéből:* Munkács, M.-Jánosi, Bátyu. Sáros-Oroszi, Bilke (250 frt) = 450 frt. *IV. A bihari egyházmegyéből:* Fugyi-Vásárhely 50 frt. *V. Az érmelléki egyházmegyéből:* Monus-Petri, Apát-Keresztúr 100 frt. *VI. A Heves-N.-kunsági egyházmegyéből:* Rákóczy 50 frt. *VII. A n.-károlyi egyházmegyéből:* Bere, Vitka, Kr.-Sz.-Miklós, Ó-Pályi, Iriny, Kis-Majtény, Csomaköz, Kaplony 400 frt. *VIII. A máramaros-ugocsei egyházmegyéből:* Nagy-Tarna, Gödényháza, Nevetlenfalva 150 frt. *IX. Az alsó-szabolcsi egyházmegyéből:* Polgári missió 100 frt. *X. A felső-szabolcsi egyházmegyéből:* Petneháza, Gelse, Őrmező-Ladány, Piricse, Ramocsaháza 250 frt. *XI. A nagy-szalontai egyházmegyéből:* Csermő, Gyanta, Szintye 150 frt. *XII. A szatmári egyházmegyéből:* Pusztadaróc, Gáborján, Mánd, Rápolt, Vetés 250 frt.

Nagy József-alapítvány. Tegnap, pénteken délelőtt 11 órakor bevégeződvén egyházkerületünk közgyűlése, délután a Nagy József-alapítványi bizottság tagjai jöttek össze a püspöki lakon s az ösztöndíjat egyhangúlag az egyetlen folyamodónak, Sass Béla lelkészjelöltnek ítélték oda, ki is egy félét szándékozik még a pénzen külföldön tölteni.

Az új konviktus tűzpróbája lehetett bátran az az ebéd, a mit ott a múlt kedden, f. hó 18-án, az egyházkerület tagjai, a főiskola tanárai és hivatalnokai számára föltálatlak. Hadd lássa a főtiszteletű egyházkerület. gondolta magában Elek Lajos, a konviktusi bizottság elnöke, hogy mit eszik a mai debreczeni diák, s összehozott egy társas ebédre vagy száz régi debreczeni diákokat. Mikor Jókai úgy hat-hét esztendővel ezelőtt, — a Petőfiekkel, — megállott a mi jó öreg kollégiumunk udvarán, az volt hozzánk az első szava, hogy „úgy érzem magamat, mint az a folyó, a melyik odatér vissza, a honnan kiindult.“ Tudom, nem egy nagy tiszteletű úr szívében zsonghattak efféle édes reminiscenciák, mikor úgy félhárom óra tájban felhangzott az ebédre hívó csengettyű szava, s a díszesen terített asztaloknál helyet foglalt a még díszesebb társaság. Az ebéd menüje — hogy az igazán konviktusi ebéd legyen — a diákok étlapjából volt kiszakítva, megtoldva egy kis ráadással, egy számféletti peccenyével. Hihetőleg ez is csak azért, hogy a toasztokra jobban essék a kocczintás, menvén ez az ebéd mégis csak bankett-számba, a hol pedig, tudvalévő dolog, minden magyar szereti „lebeszélni“ a maga egy forintját. Három hosszú asztal nyújtózott végig a tágas, világos ebédlő teremben, a három asztalnál nem kisebb „asztalfőnökökkel“, mint Révész Bálint, Vályi János, Uray Imre! Ha e lap tere engedné, sokat kellene írnom, ha t. i. annyit akarnék, a mennyit úgy maga az ebéd, — illetve a konviktus, — mint az elmondott szép, szellemes beszédek érdemelnének. Mert a peccenyén és boron kívül ezeken látszott még meg leginkább, hogy most mégis csak öreg diákok konviktizálnak itt! (A mennyiben a fiatalja bizonyosan félnyit beszélt és kétannyit evett volna.) A beszédek sorát akadémiánk ez évi igazgatója, Liszka Nándor nyitotta meg, lendületes szavakban mondva köszönetet az új konviktusért az egyházkerületnek, s éltetve a tanárkar és az ifjúság nevében Révész Bálint püspököt és Vályi János főgondnokot. Beszéltek még — hogy minél rövidebb legyek — Várad Gábor az ifjúságért, Kovács János és Csiky Lajos Elek Lajosért, mint a ki lankadatlan ügybuzgalmával nagy és ma-

radandó érdemeket szerzett magának az új konviktus létesítése körül. Elek Lajos elhárítván a dícséreteket magától, igen jó hatást keltett beszédben az egyházkerületért. Peterdi Károly Dr. Török Józsefért, Lukács Ödön a főiskola nagy jövőjéért, Harsányi Sándor, Miklovicz Bálint élénk visszaidézése mellett a régi multnak, az ifjúságért, mely ímé saját asztalánál vendégeli meg a közgyűlés tagjait, mire igen talpraesett hasonlatot hoz fel Uray Imre a laskodi templom felírásában. („Építette a nemes és vitézlő Jármí familia az egyház költségen.”) Szóoltak még Papp Gusztáv szenior az ifjúság nevében: éltette az egyházkerületet, és Torday Gábor kedélyes dolgokat hozván fel a néhai öreg konviktusról. Félőt körül állott fel főtiszteletű püspök úr, hogy jelt adjon a távozásra, a fehér asztaltól a zöld asztalhoz. Azonban, hogy a diákság két csoportban való étkezése is annyira-mennyire symbolizálva legyen: sokan maradtak még ott vidám beszélgetés közt, míg nem a vacsorára jövő ifjúság — „miként a fán letolja az ifjú lomb a tavalyit” — nem készte őket távozásra. Az ebédre, a konviktusra csak dícséretet hallottunk. És pedig, a mi fő — méltó dícséretet. Jó gondolat volt Elek Lajostól az új tápintézet népszerűsítésére ez a konviktusi ebéd rendezése. —a—y.

Uj tápintézetünk. (Nyilvános számadás. III. közlemény.) A főiskolai tápintézet javára az utóbbi közlés óta a következő adományok jöttek: a szent-jobbi egyház 1 frt, az asztélyi egyház 1 frt, a hegyközpályii egyház 4 frt; a szeghalmi egyház évenként állandóan küldeni fog 20 frtot, ezúttal be is küldött 20 frtot; az árvíz-sujtotta tiszasasi egyházban gyűlt 6 frt 17 kr; szt.-péterszegi egyházban gyűlt 19 frt 05 kr; a belényesi egyházban gyűlt 18 frt 38 kr; a földesi egyházban 48 frt 30 kr. Ez utóbbi összeghez hozzá járultak Zloczky Mihály gyógyszerész 1 frt, Vincze József tanító 2 frt, Nagy Antal tanító 2 frt, Kovács Lajos tanító 2 frt, Karácsony Mihály tanító 2 frt, Szilágyi Lajos tanító 1 frt, Fodor János jegyző 50 kr, Simonyi József kereskedő 3 frt, Szabó Imre bíró 30 kr, Boros Lajos 1 frt, Szöllősy Imre 3 frt, Kállay Ignác 1 frt, Karácsony Lajos 2 frt, Csapó István 5 frt, Bárcsai Miklós 1 frt, Dr. Matolcsi Kálmán 1 frt, id. Ványi Sándor 5 frt, özv. Bakos Gáborné 50 kr, Lengyel János 1 frt, ifj. Ványi Sándor 2 frt, Kállay László 5 frt, Bogdán Gábor 1 frt, földesi ev. ref. egyház 2 frt, Lengyel Mihály 1 frt, Eröss Lajos lelkész 3 frt. Ezen közlemény összegével az eddigi gyűjtés eredménye a 12 egyházból 203 frt 51 kr. A nemes adományért fogadja minden egyes adakozó a tápintézeti bizottság nevében hálás köszönetemet. Debreczen, 1888. szept. 20. Rózsa Sándor, kollégiumi háznagy.

Lelkészválasztás. Hajdú-Nánáson mult vasárnap, folyó hó 16-án történt meg a lelkészválasztás, egyhangú felkiáltással Benkő Lajos hadadi lelkész választatván meg néhai Katona Endre helyére. Sáfrány Zsigmond téglási lelkész a választást megelőzőleg levélben kijelentette visszalépését. Üdvözljük egyházkerületünk lelkészei között a jeles tehetségű férfút s Istentől áldást kérünk az új téren folytatandó munkájára.

Halálozás. Papolczi Károly szatmárhegyi ev. ref. lelkész neje, Hencz Eszter asszony életének 53-dik évében másfél évi gyötrelmes szenvedés után f. hó 19-én meghalt. Gyászolják férje és hat gyermeke. Béke poraira!

A nagybányai ev. ref. egyházmegye, lelkész-özvegyei és árvái gyámpénztára javára Nagybányán folyó hó 27-én tombolával összekötött zártkörű táncmulatságot rendezend.

Az igazság érdekében. E b. lap f. évi 37-ik számában az esztári lelkészi állomásra kijelöltek neveit közlő tudósítás reámvonatkozólag, — az igazsággal meg nem egyezve, — azt állítja, hogy a 2-ik lelkészképeségi bizonyítványomban 2 kitűnő, 2 jeles calculus van. Tisztelettel jelentem ki, hogy ama bizonyítvány 6 tantárgya közül 3-ból kitűnő, 3-ból jeles calculusom van, a gyak. bibliamagyarazatból nyert jelessel együtt, a mely tantárgyból ennél magasabb oszt. jegyet, vagyis kitűnőt, — legalább az én vizsgázásom évéig, 1886 ig, — senkinek adni nem szoktak. Biber József, ev. ref. segédlelkész. (A dolog úgy áll, hogy a tiszt. úrnak a homilétikából — katechetikából kitűnő, az egyházszerartástanból — lelképásztorkodás-tanból kitűnő, az egyházjogból jeles, a magyar prot. egyháztörténelemből jeles, a gyakorlati bibliamagyarazatból jeles, írásbeli dolgozatból kitűnő osztályjegyzéke van. Tény tehát az, hogy a szóbeli tantárgyakból felében kitűnő, felében jeles osztályjegyzéke van és ez nem kvalifikálja a bizonyítványát kitűnőre, főleg ha tudjuk, hogy az eddigi eljárás szerint az írásbeli tantárgyak osztályjegyzékének minősége nem volt befolyással az általános osztályjegy megállapítására. Ime, a közelebb lefolyt lelkészvizsgálaton is egy tiszt. atyafinak, ki mint kitűnő köröztetett, az írásbeliből kielégítő osztályjegyzék adott. Hogy ez jól van-e így, arról lehetne vitatkozni, de így van. Egyébiránt hadd jegyezzem meg, hogy jobb az ilyen dolgokat saját érdekekben nem tenni vita tárgyává. Szerk.)

Szerk. posta. H. M. S i t e r. A dolog igen egyszerű. Ha egy férfi minden áron óhajtja, hogy egy törvénytelen ágyból született gyermek beírásánál bejegyeztessék az is, hogy azt a gyermeket ő általa nemzettek elismeri, ez az óhajtása teljesíthető. Ez által az a gyermek nem válik ugyan törvényessé, de a nő kezébe fegyvert adunk az illető férfi ellen, hogy ennek beismerése alapján törvényes lépéseket tehessen gyermeke érdekében. — P. J. H a l m i. Köszönöm a tudósítást, jövő számban kiadom. Szívesen közlöm a szóban forgó javaslatot is, kérem a lapszámokat. A mi lapunk azon számain, melyekbe az idén írni szíveskedett, közelebb útnak indítom. — M. F. Köszönöm, mielőbb kiadom. — K. F. G y o m a. Mi a postán minden száz példány után 50 krt fizetünk a már elküldött mellékletért. Ott nem nézik, hány példányhoz volt melléklet csatolva. Azonkívül kiadó hivatalunk szintén fizet a külön munkáért a lap postára rendezésével foglalkozó személyzetnek. Örülünk, ha laptársaink olyan anyagi helyzetben vannak, hogy az ilyen költségeket magok viselhetik, hogy tehát nekik nem fizet a nagyt. úr. Mi nem tehetjük azt. Hétfőn tetszett velünk tudatni, hogy küldjük vissza a szombati laphoz már oda mellékelt felhívásokat, így ezen kívánságnak eleget nem tehetünk. A fentebbiek után nagyt. úrra bizzuk, fizessen-e vagy nem felhívása mellékléseért. Hogy miért épen 40 krt tetszik a többi lapoknak fizetni, azt nem értjük.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**